

Одавно се спремам да напишем неку економску колумну, али ми из различитих разлога то никако не полази за руком. Први, али не и најважнији разлог тог оклевања јесте чињеница да ми то није струка и да се у економију слабо разумем. Но, као што рекох, то нипошто не може бити главна препрека. Напротив. Што се људи овде мање резумеју у неку ствар – то имају чвршће мишљење, сигурнији су у своје ставове и бескомпромиснији у њиховом заступању.

Рецимо, интелектуални и медијски крем тзв. Друге Србије у овом тренутку чине један бивши полицајац, један рок критичар, један порнограф, два алкохоличара, једна драматуршкиња и пар несвршених студената – па им то уопште не смета да редовно и врло ауторитативно суде о свему и свачему, са посебним акцентом на замршена правно-политичка, економска и безбедносна питања. У том смислу, још ми је у сећању карактеристична сцена из једног Утиска недеље након јануарских избора 2007. у којем је једина дама са овог списка и будућа кандидаткиња за градоначелника Београда навалентно пропитивала саветника Бориса Тадића зашто ДС, лепо не направи владу са ЛДП, већ се недељама смара и преговара са Коштуницом, Илићем и Динкићем!? Затечени у тој надреалној ситуацији – и сам сам често био у тој кожи и знам да уопште није лако – збуњени саветник и водитељка муцаво су распомањеној саговорници покушавали да објасне како ДС и ЛДП, све и када би хтели, напосто немају довољно посланика за парламентарну већину, на шта је незбуњива ум(ј)етница мртва-хладна препоручила да у том случају ДС и ЛДП „формирају мањинску владу“!? Други разлог је што напосто не стижем од толиких других тема које ми свакодневно сервира наша политичка елита – поједини читаоци се непрестано буне што ту реч не стављам у наводнике – као и наши, тачније, њихови инострани „пријатељи“.

Трећи разлог је то што процењујем да су аутори попут Бранка Милановића, Небојше Катића, Александра Радовића и Бранка Павловића већ довољно добро описали и анализирали оно што нам се догађа и што ће се догађати у наредном периоду. А то што су они били углавном игнорисани од домаћег (нео)либералног економског „мејнстрима“ понекад ми служи и као добродошла утеха при погледу на сопствену аналитичку судбину. (С тим што, ваљда због апстрактније природе њиховог посла, они макар нису провлачени кроз медијског „топлог зеца“ и форумско бласто.)

Све у свему, на трагу економске мисли Маркса, Шумпетера, Штиглица и Магичног Ћирице, верујем да се већина светских економских законитости да свести на неколико „гвоздених“, свима познатих мудрости: „Пара врти где бургија неће“, „Врана врени очи не

вади“, „пара на пару иде“ и „нема бесплатног ручка“ (с тим што за ово последње постоји и једна много сочнија домаћа формулација). Све остало је само привид и квазинаучна мистификација.

Шалим се, наравно. Али заиста мислим да није потребно много више да би се разумела суштина актуелне економске кризе, као и природа савременог бизниса – а марксисти би вероватно рекли – и сваког капитализма.

Елем, компаније, банке и брокери се играју, па када претерају онда је ту држава да вади флеме и спречава свеопшту пропаст тако што стотине милијарди долара упумпава у посрнуле финансијске гиганте. Другим речима, када капиталисти, банкар и и инвеститори згрћу огромне профите на својим сумњивим берзанским и пословним трансакцијама, држава је зло које треба сузбијати и држати по страни. А када се у свеопштој јурњави за што већом и што бржом зарадом банкар и шпекуланти мало преиграју, и када се пренадувани балон распукне, онда је држава ту да спасава и амортизује штету. Профити су, дакле, приватни, а губици се, је ли, „социјализују“ из државног буџета и џепова обичних грађана и малих пореских обвезника, који тако постају двоструке жртве. Јер би у противном, наводно, „штета била још већа“.

Уосталом, један од лидера немачких социјалдемократа Франц Минтерферинг још пре неколико година је разне белосветске инвестиционе фондове који харају светом упоредио са скакавцима који у јатима долећу у неку „земљу у транзицији“, обрсте је за тили час – и онда одлазе даље. Чак и да је са овом сликовитом аналогијом Минтерферинг мало претерао – а није – готово је невероватно да су озлоглашени шпекуланти из којекаквих инвестиционих фондова расутих по егзотичним пацифичким острвима у Србији годинама уназад дочекивани и представљани као, малтене, финансијске „мајке Терезе“ и глобални „хуманитарни радници“ којима пре и изнад свега на срцу лежи само добробит српског народа и српске привреде.

Колега са којим углавном делим ову Политикину рубрику више пута је у последњих годину дана упозоравао да наши грађани уопште нису довољно информисани о стању светске економије и опасностима које се тим поводом надвијају и над наше главе. Наравно да су га игнорисали и/или проглашавали за део опскурног „антиевропског“ и антилибералног лобија. (Могу само замислити како би се тек провео несрећни Минтерферинг, само да живи у Србији и да се којим случајем презива на „ић“.) У тренутку док амерички конгрес и влада доносе план по коме ће сада већ преко хиљаду милијарди долара бити уложено у америчку привреду и банкарски сектор, српска економска и политичка елита се и даље мирно „чешља“, док свуда око нас глобално село већ увелико гори. У Србији напосто није „политички коректно“ писати о стварима које се не уклапају у владајући мит о надеолазећем глобализацијском рају (оличеном у

Европској унији), од којег нас дели још само неки корак – и штеточинско деловање домаћих „ретроградних снага“.

И нико да запита како то да се, рецимо, САД грчевито боре да спасу свој банкарски систем, док смо ми, почетком ове деценије, четири своје највеће банке напросто мирно пустили низ воду и ликвидирали? И како то да су укидање царина и „либерализација увоза“ и нешто добро и „лековито“ за српску привреду и српске грађане, док се, на пример, озбиљне земље, па чак и блиски савезници попут САД и ЕУ, годинама прегањају, суде и преговарају око царина и увозно-извозних квота?

Иако смо, стицајем околности, као транзицијски понављачи, имали шансе да избегнемо барем неке грешке земаља из окружења, опет нам се догодило да будемо затечени и изненађени. И поред свих знакова упозорења, наша економска и политичка елита, мало из глупости, а мало из интереса, ишла је као омађијана за митом о европском златном телету и то у тренутку док се он већ увелико распадао.

Пошто смо закаснили да покупимо неку мрвицу са трпезе богатих и моћних, стижемо таман на време да „солидарно“ партиципирамо у расподели ризика и санирању последица њиховог пира. Ако смо се већ једном саплели у глобалној геополитичкој игри, и за то платили (пре)високу цену, илузорно је и погубно очекивати како ћемо сада, у сред већ поодмакле игранке, успети да ухватимо изгубљени корак. Зато је можда боље мало застати, склонити се са стране и сачекати следећи плес. И ново дељење карата.